

Verlag van de bijeenkomst van het Parkinson(isme) Café Regio Nijmegen van 18 oktober 2024

Parkinson en rijvaardigheid

Frank Schopman
Oud-docent en ervaringsdeskundige

De middag werd geopend met een welkom door de voorzitter van het Parkinson Café Regio Nijmegen, Willem Hooglugt:

Denkt u ook wel eens, is het nog wel verantwoord dat hij of zij nog in een auto rijdt?

Het is lastig om dat ter sprake te brengen. Vooral bij oudere mannen. Want er is niets moeilijker dan oude mannen uit hun auto te krijgen. En juist bij hen gaat het nogal eens mis. Familie, buren en vrienden zien het gebeuren.

Een deukje hier. Een grote kras op de lak daar. Een botsinkje bij het parkeren. De chauffeur probeert het klein te houden. "De situatie was erg onoverzichtelijk", "Het kan iedereen overkomen". "Maar de oudere chauffeur het eerst", denkt de familie.

En....er kan ook iets ergers gebeuren, bijvoorbeeld als je een fietser over het hoofd ziet. Tegen die tijd begint de familie zich

ermee te bemoeien. "Pa dat kan zo niet langer".

Het antwoord: "Maar ik heb al meer dan vijftig jaar mijn rijbewijs ". "Mijn auto is mijn vrijheid".

Tenslotte grijpt één van de kinderen in. Meestal - waarom dat kan ik ook niet verklaren – is het een dochter die de sleutels van de auto verbergt. De auto ergens anders parkeert of zelfs verkoopt.

Ik hoop zelf dat het niet zo ver komt dat mijn dochter de sleutels voor mij gaat verstoppen.

Natuurlijk. Ik weet heus wel dat ik minder goed rijd dan 5 of 12 jaar geleden.

Twaalf jaar geleden – toen was er nog geen Parkinson vastgesteld - reed ik nog in één dag vanuit Zuid-Frankrijk naar Nederland. Vijf jaar geleden zat ik op vakantie en tijdens lange ritten nog driekwart van de kilometers achter het stuur. Nu op zijn hoogst een kwart.

Ik heb inmiddels twee keer een rijtest gedaan bij het CBR om mijn rijbewijs te verlengen. Allebei de keren ging dat zonder enig probleem. Ik mag dus tot mijn tachtigste blijven rijden. Maar is dat uiteindelijk ook verantwoord?

Datzelfde geldt voor fietsen. Dat je een helm op je kop moet zetten, daar ben ik wel van overtuigd. Maar Hoe lang durf je op de smalle paden in de Hatertse Vennen te blijven fietsen? Ik word nu al zenuwachtig als er tegenliggers aan komen. Wanneer is het tijd voor een driewieler?

Iedereen wil zo lang mogelijk zelfstandig blijven. Ook als je Parkinson hebt. Mobiliteit is immers belangrijk voor je sociale contacten. Maar hoe lang kun je onder welke voorwaarden aan het steeds drukker worden verkeer deelnemen? Wanneer is dat nog verantwoord en wanneer niet meer.

Feit is dat ouderen een risicofactor zijn in het verkeer. 65-Plussers zijn vaker betrokken bij verkeersongelukken dan anderen. Naast de groep 18 tot 24 jarigen veroorzaken ouderen, boven de 65, de meeste ongelukken.

Het is dan ook niet vreemd om te concluderen dat mensen met Parkinson en dan vooral oudere mensen met Parkinson een risicofactor vormen in het verkeer. Dat geldt zowel voor het risico een ongeluk te veroorzaken als voor het risico slachtoffer te worden.

Wat betekent dat alles voor ons mensen met Parkinson? Op deze vragen zal onze spreker van vanmiddag, Frank Schopman ingaan.

Frank is ervaringsdeskundige.

Hij is Lotgenoot omdat hij Inmiddels negen jaar Parkinson heeft. Hij heeft daarbij als levensmotto: "Kijk niet wat Parkinson met jou doet, maar kijk wat jij met Parkinson doet".

Hij heeft zijn baan als leraar Nederlands op moeten geven, maar hij blijft actief in zijn corebusiness: het overdragen van kennis. Zoals vandaag over Parkinson en verkeer. Hij gaf hierover al een presentatie in het Parkinson Café Zaandam.

Vandaag is hij hier. Vanuit Almere. Met de auto.

Ik geef hem graag het woord.

Een samenvatting van de presentatie van Frank Schopman:

Wanneer rijbewijsverlenging aanvragen als je Parkinson(isme) hebt?

Iedereen die ouder is dan 75 jaar moet bij het verlengen van het rijbewijs een gezondheidsverklaring invullen. Dus hierin moet dan ook naar waarheid worden ingevuld, dat je Parkinson(isme) hebt. Maar als je die leeftijd nog niet hebt bereikt maar wel de aandoening hebt, wat is dan wijsheid? Wanneer meld je het bij het CBR (Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen)?

Kort na je diagnose?

Een tijd na diagnose als rijden niet meer zo goed gaat?

Vijf maanden voor de datum dat jouw rijbewijs niet meer geldig is?

Of geen verlenging aanvragen, liever stoppen.

Invloed van Parkinson op de rijvaardigheid

Moeite hebben met bewegen, overbeweeglijkheid, concentratie- en geheugenproblemen kunnen van invloed zijn op de rijvaardigheid en tot gevaarlijke situaties in het verkeer leiden. Autorijden - maar ook bij een andere wijze van verkeersdeelname - vereist snel kunnen beslissen op het juiste moment. Dat is een ingewikkeld denkproces. Zeker wanneer een aantal handelingen tegelijk moet worden uitgevoerd. Bijvoorbeeld schakelen met de versnelling en tegelijk de weg zoeken en in ingewikkelde verkeerssituaties terecht komen

Medicijngebruik en rijvaardigheid

Medicijngebruik kan gevaarlijk zijn in het verkeer. Je kunt erdoor bijvoorbeeld duizelig of slaperig worden of traag reageren.

Een gele of rode sticker op de verpakking waarschuwt voor medicijngebruik bij verkeersdeelname en gebruik van machines. Overleg eventueel met de arts of apotheker of het (nieuwe) medicijn niet of voorlopig niet gebruikt mag worden bij deelname aan het verkeer.

Op www.rijveiligmetmedicijnen.nl is meer informatie te vinden.

De volgende tekst staat op de website van het CBR: "U bent niet verplicht om bij het CBR te melden welke medicijnen u gebruikt, maar u bent wel verantwoordelijk voor uw eigen veiligheid en die van anderen in het verkeer. Als u medicijnen gebruikt die uw reactievermogen kunnen verminderen, is het raadzaam het CBR hiervan op de hoogte te stellen. Het CBR kan u dan een rijgeschiktheidsverklaring geven zodat u alsnog de weg op mag".

U bent wel verplicht uw [Gezondheidsverklaring](#) naar waarheid in te vullen. U vult in ieder geval een Gezondheidsverklaring in als u uw rijbewijs wilt gaan halen en als u uw rijbewijs moet verlengen op of na uw 75ste verjaardag.

Ben ik verzekerd als ik niet aan het CBR doorgeef dat ik medicijnen gebruik?

Als u een ongeval veroorzaakt en u niet bij het CBR heeft gemeld dat u medicijnen gebruikt, kan het zijn dat uw verzekering de schade niet vergoedt. Neem contact op met uw verzekeraar of bekijk de polisvoorwaarden om te kijken of dit in uw geval zo is. U kunt bespreken of uw medicijnen gevolgen hebben voor uw verzekering".

De procedure bij aanvraag verlening rijbewijs

Begin op tijd! Vijf maanden voor je rijbewijs verloopt of voordat je 75 jaar wordt. Ook als je twijfelt of je nog veilig kunt blijven rijden. Bespreek dit dan met je arts. Hij of zij kan helpen inschatten of je extra risico loopt in het verkeer en wanneer het verstandig is om een gezondheidsverklaring in te vullen.

Deze staat op de website van het CBR. Kosten €44,50 (vanaf 01-01-2025 €45,25).

Bij Parkinson volgt daarna een keuring bij een neuroloog (niet bij de eigen behandelaar). Kosten minimaal €130,20 (bij 30 minuten voor keuring en opstellen rapport). Wanneer er nog andere specialisten, zoals bijvoorbeeld een oogarts een keuring moeten uitvoeren, komen de kosten ervan uiteraard weer hierbij. Op de website van het CBR staan artsen die een keuring verrichten.

Vervolgens beoordeelt het CBR de rijgeschiktheid, de noodzaak van een rijtest en adviezen voor aanpassingen van de auto.

Zie ook: <https://www.cbr.nl/nl/rijbewijs-houden/nl/hoe-kan-ik-rijden-met/alle-aandoeningen-op-alfabet/een-spierziekte-of-ziekte-van-het-zenuwstelsel>

Zien, denken, doen tijdens de rijtest

De rijtest

Een rijtest is geen examen! Met een rijtest beoordeelt het CBR of je op een veilige en verantwoorde manier aan het verkeer kunt deelnemen. En of je een auto goed kunt bedienen en besturen. Een gespecialiseerde medewerker van het CBR neemt de test af. Die mag in de eigen auto worden afgelegd. Een eventuele huurauto is op eigen kosten. De rijtest zelf kost niets. De rijtest reserveer je via de website van het CBR.

Hoe verloopt de rijtest?

De rijtest is maatwerk.

Afhankelijk van je situatie ligt de nadruk op 'zien', 'denken' of 'doen'.

Hierbij wordt o.a. gelet op de volgende zaken.

Zien: gezichtsscherpte of gezichtsveld; positie kiezen op de weg; rekening houden met obstakels; weloverwogen besluiten nemen zonder verkeer te hinderen; waarnemen/oriënteren.

Denken: volhouden aandacht; besluitvorming; oriëntatie; vaardigheden bij het bedienen/besturen; verkeersregels en -tekens opvolgen; gevaarherkenning.

Doen: lichamelijke beperkingen waardoor het vloeiend en krachtig sturen moeilijker is; het bedienen van schakelaars en parkeerrem wordt moeilijker; het schakelen naar een andere versnelling is lastiger.

En als je je benen niet goed kunt gebruiken, let de deskundige op het gaspedaal bedienen; gedoseerd gas geven; wisselen tussen gas- en rempedaal; rempedaal bedienen; krachtig remmen of gedoseerd; koppeling bedienen en gedoseerd koppelen.

Na afloop van de rijtest hoort je direct hoe het is gegaan. Soms is vervolgonderzoek nodig, een training of een aanpassing aan het voertuig. Een rijtest mag maximaal drie keer worden afgelegd.

De deskundige van het CBR geeft de uitkomst door aan de arts van het CBR. Die neemt het besluit over je rijgeschiktheid. Dit besluit ontvang je (meestal binnen vier weken) via Mijn CBR, of per post. Als er voorwaarden voor je gelden, staan die ook in de brief, evenals de bijbehorende codes die op het rijbewijs komen.

Een voorwaarde kan bijvoorbeeld zijn dat je uitsluitend nog in een auto rijdt met automatische schakeling of met een rembekrachtiger. Dit is een verplichting en kan problemen opleveren met de autoverzekering wanneer jij je niet eraan houdt en er iets fout gaat!

Met de verklaring van het CBR kan in de gemeente waarin je woonachtig bent een verlenging van het rijbewijs worden aangevraagd. Kosten €51,10 plus de kosten voor een recente pasfoto.

Een voorbeeld van dat de kosten van de hele procedure behoorlijk kunnen oplopen. Dit zijn de reële gegevens van iemand met Parkinson uit Nijmegen.

- Gezondheidsverklaring CBR	€ 44,50
- Keuring bij andere huisarts (niet zijnde je eigen huisarts)	
▪ basisonderzoek	€ 70,00
▪ ogentest	€ 25,00
- Neurologisch onderzoek (niet bij eigen behandelaar)	<u>€151,50</u>
	Subtotaal €291,00
- Rijbewijs gemeente Nijmegen	<u>€ 51,10</u>
	Totaal €342,10

Uitleg

Na invulling gezondheidsverklaring CBR krijg je een verwijzing naar basisarts, niet zijnde je huisarts, voor onderzoek (bij mij specifiek hart) en ogentest als je een bril draagt.

In Nijmegen gaan veel mensen naar Gootjes aan de Broerdijk.

Als je Parkinson hebt moet je ook naar een neuroloog. In dit geval Medisch Keuringsinstituut Nederland.

Rijtest CBR is gratis. Alle tarieven zijn die van 2024.

Moet de autoverzekeraar worden geïnformeerd?

Hierover staat op de website van de Parkinson Vereniging: Elke rijbewijsbezitter heeft de morele (geen wettelijke) plicht om een wijziging in de gezondheid die invloed kan hebben op de verkeersdeelname/het rijgedrag in een motorrijtuig waarvoor het rijbewijs geldig is, te melden bij het CBR. Dit geldt alleen niet voor het rijbewijs AM (bromfietsrijbewijs). Parkinson is een aandoening waarvoor dit altijd geldt. Ook in een vroeg stadium is het goed om het CBR te informeren. Het CBR kijkt dan mee met de ontwikkelingen en adviseert u dan of, en hoe u nog veilig aan het verkeer kan deelnemen.

Verzekeringsmaatschappijen gaan allemaal anders om met de verplichting van de verzekeringsnemer/verzekerde om een melding van een ziekte als Parkinson te doen. Sommige stellen het verplicht, bij andere is dat minder duidelijk.

Uiteraard is het ook je eigen verantwoordelijkheid of je de verzekeraar inlicht of niet.

Wanneer je dit besluit te doen stuur dan: een kopie van het nieuwe rijbewijs of de CBR-brief met het besluit; voeg een begeleidend schrijven over je situatie toe; vraag om een schriftelijke reactie van de verzekeraar; bewaar die reactie als bewijsstuk bij jouw polis.

Andere vervoersmiddelen

Wanneer je zelf hebt besloten om te stoppen met autorijden of als je rijbewijs ongeldig is verklaard, houd je meestal een AM-rijbewijs (voor het mogen besturen van een snorfiets, brommer, scooter of brommobiel).

Met een brommobiel gelden autoverkeersregels, en deze heeft een 45 km/u-sticker achterop; je mag niet op stoep of fietspad rijden en niet op autowegen en snelwegen.

Een Canta is een gehandicaptenvoertuig. Hiervoor is geen rijbewijs nodig. Je mag ermee op de stoep, fietspad en in winkelcentra rijden en parkeren.

De Canta gaat 45 km/u. binnen- en buiten bebouwde kom. Op de weg volg je daar geldende verkeersregels en ook op de stoep gelden weer aparte regels.

Een scootmobiel is ook een gehandicaptenvoertuig waarvoor geen rijbewijs nodig is. Je mag ermee op de stoep rijden met maximaal 6 km/uur.

Maar ook op de

rijbaan, behalve op autowegen en snelwegen.

In vergelijking met de hierboven genoemde voertuigen gebeuren er tamelijk vaak ongelukken met een scootmobiel. Meestal wordt dit veroorzaakt, doordat bij een schrikreactie de hendel wordt vastgehouden (ingeknepen). Met een scootmobiel rem je juist door de hendel los te laten!

Conclusie

Mobiliteit is belangrijk voor je vrijheid en zelfstandigheid. Maar wanneer je zelf twijfelt aan je rijvaardigheid (of iemand uit je omgeving), moet je zelf je verantwoordelijkheid nemen in het belang van de veiligheid van een ander maar ook voor je eigen veiligheid.